

Bilaga 1

Utredning av Fältgruppens organisatoriska placering

Fältgruppens bakgrund och utveckling

2007 anställdes två så kallade fritidsfältare inom Fritidsgårdsenheten som då var placerad inom Kultur- och fritidsförvaltningen. Kort därefter tillkom beställar-/utförarorganisationen och Fritidsgårdsenheten förlades inom produktionsförvaltningen och Kultur- och fritidsnämnden blev beställare av verksamheten. Inledningsvis bestod fritidsfältarnas arbete av ett ambulerande fritidsledaruppdrag mellan olika fritidsgårdar, skolor och offentliga miljöer med fokus att skapa relationer och trygghet i ungdomsgruppen.

Samtidigt fanns vid denna tidpunkt även en verksamhet med två fältassistenter förlagda inom Socialtjänsten som också arbetade uppsökande mot ungdomsgruppen. Denna verksamhet gick vid denna tid under namnet Fältgruppen. Succesivt utvecklades dock arbetet inom denna verksamhet till att gå ifrån fältuppdraget och rikta in sig på föräldrastöd med rådgivande samtal, föräldrasamverkan och stödjande gruppverksamhet för vårdnadshavare. 2010 föranledde detta ett namnbyte för verksamheten från Fältgruppen till Föräldrastöd. Ett par år efter detta tog fältverksamheten inom fritidsgårdsenheten över namnet Fältgruppen då denna grupp behöll fokus på det uppsökande arbetet gentemot ungdomsgruppen med inriktningen organiserad fritid som friskfaktor. 2017 utökades Fältgruppen och består idag av en samordnare och fyra fritidsledare med fältuppdrag.

Med åren har fältuppdraget nationellt sett professionaliserats och synliggjorts som en egen profession med delvis andra kunskapskrav och kompetenser än uppdraget som traditionell fritidsledare. Det professionella uppsökande arbetet i olika ungdomsmiljöer kräver att arbetet bedrivs med stor hänsyn till yrkesroll, arbetsmiljö och säkerhet.

I Österåker har fältgruppens verksamhet, i takt med den nationella utvecklingen, succesivt utvecklats till att fokusera på forskningsbaserade risk- och skyddsfaktorer med målsättning att stärka individens skyddsfaktorer kring en organiserad, vuxenledd och meningsfull fritid, ofta i samarbete med vårdnadshavare och de verksamheter som arbetar med skyddsfaktorer kring hem och skola. Metoden i professionellt socialt fältarbete bygger på socialt uppsökande arbete, analys, insats och dokumentation/utvärdering. Det socialt uppsökande arbetet och olika insatser sker genom relationsskapande möten och aktiviteter i olika miljöer och sammanhang där unga vistas och då målgruppen är mottaglig för det relationsskapande arbetet. Exempelvis i skolan, i offentliga miljöer och på fritiden. Att fältgruppens personal är välkänd av målgruppen, har ett högt förtroendekapital bland kommunens unga och bärande relationer med enskilda individer, är avgörande för att nå unga med social problematik och erbjuda konstruktiva och prosociala aktiviteter och vuxenkontakter. Men också för att kunna erbjuda hjälp att hitta till andra stödinstitutioner och finnas med som en viktig vuxen längs vägen.

Fältgruppen är verksam på tre nivåer för att tillgodose de behov som uppmärksammas genom det uppsökande arbetet:

- **Samhällsnivå - universella insatser som omfattar alla för att förebygga social problematik**
Fältgruppen samverkar med andra aktörer och verksamheter i syfte att medverka i och utveckla stödjande strukturer och insatser.
- **Gruppenivå - selektiva insatser till individer eller grupper som har en eller flera riskfaktorer eller har begynnande social problematik**
Fältgruppen arbetar med grupper av ungdomar för att bygga relationer och främja samarbete och bygga gemenskap.
- **Individnivå - indikerat stöd i form av riktade insatser till individer där social problematik har observerats**
Fältgruppen arbetar individnära för att stödja individer i hantering av specifika utmaningar.

På samtliga nivåer ingår i olika grad samverkan med vårdnadshavare, skola, centrala elevhälsan, föreningslivet, Trygg i Österåker, polis, väktare, socialtjänst, m.fl. Målet är att främja psykisk och fysisk hälsa och på så vis förebygga social problematik hos barn och unga 10 – 18 år i Österåkers kommun. Viktigt att ta i beaktning rörande främjande och förebyggande arbete är att det mest effektgivande arbetet sker i lägre åldrar innan en social problematik uppstår. Arbetet bygger också på frivillighet och sker alltid med ungdomens samtycke.

I samband med Fältgruppens utveckling av arbetsätt utvecklades också samverkan med andra förvaltningar och verksamheter med överlappande verksamhetsområden och uppdrag, i synnerhet med Kultur- och fritidsförvaltningen men även med Socialförvaltningen och Trygg i Österåker inom Kommunstyrelsens förvaltning. Därmed väcktes också frågan om huruvida den dåvarande placeringen inom produktionen var rätt organisatorisk placering för fältgruppens verksamhet eller om en placering inom en annan förvaltning skulle vara mer lämplig.

Omorganisation Österåker 2.0

I samband med den omorganisation som genomfördes under våren 2023, där produktionsutskottet och tillhörande förvaltning utgick och berörda ansvarsområden fördelades ut på övriga förvaltningar, placerades fritidsgårdsenheten och fältgruppen inom Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde. På grund av enhetschefens pensionsavgång anställdes under samma period också en ny enhetschef för fritidsgårdsenheten och fältgruppen.

Pågående utvecklingsarbete inom fritidsgårdsenheten

Under den nya ledningen har en stor verksamhetsutvecklingsinsats inletts för att utveckla hela verksamheten i enlighet med Europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet, den så kallade 'Chartern' samt via delaktighet i KEKS - ett europeiskt nätverk av kommunala

förvaltningar och andra som ansvarar för och driver öppen ungdomsverksamhet.

Europeiska chartern

The European charter on local youth work är europeiska principer och riktlinjer för lokal öppen fritids- och ungdomsverksamhet och en gemensam europeisk checklista för verksamhetsutveckling. Chartern bygger på centrala måldokument antagna inom EU och Europarådet och speglar en samlad europeisk kunskap och erfarenhet av vad som krävs för att säkerställa kvalitet i öppen fritids- och ungdomsverksamhet. Med 'Chartern' som måttstock synliggörs vad som behöver utvecklas för att verksamheten skall fungera så bra som möjligt.

KEKS - Kvalitet och kompetens i samverkan

KEKS är ett nätverk av organisationer engagerade i driften av öppen ungdomsverksamhet. KEKS- nätverket är idag europaledande i arbetet med att, via dokumentation och uppföljning, utveckla en kunskapsbaserad praktik och politik. Nätverkets medlemmar stötts i det systematiska utvecklingsarbetet och organisationen arbetar aktivt med att stärka verksamhetens kvalitet och position på såväl lokal som nationell och europeisk nivå. Inom KEKS finns också god kunskap om fältuppdraget och det drivs ett aktivt arbete för att stärka även detta verksamhetsområde genom kvalitetsmätning, dokumentation och uppföljning.

Alternativa organisatoriska placeringar för Fältgruppen

Socialförvaltningen

Samarbetet mellan Fältgruppen och Socialförvaltningen sker främst på individnivå och har hittills fungerat väl. Fältgruppen gör regelbundet orosanmälningar och arbetar i mycket stor utsträckning med samtycke och gör i många fall anmälan tillsammans med berörd ungdom. En möjlig fördel med en placering av fältgruppen inom socialförvaltningen är att det skulle kunna förenkla det individstödande arbetet då sekretess inte skulle utgöra ett hinder för gemensamma insatser och informationsutbyte mellan verksamheterna. Dock bedöms en placering inom Socialförvaltningen inte vara lika fördelaktig när det kommer till det initiala relationsskapande arbetet, då det finns en avvaktande attityd och ibland ett rent motstånd mot socialtjänsten inom målgruppen. Vad sekretessen gäller är det också möjligt att i ännu större utsträckning arbeta med samtycke från berörd individ och anhöriga för att kunna dela information mellan verksamheterna i syfte att kunna erbjuda bästa möjliga stöd.

Säkerhets- och trygghetsenheten, Kommunstyrelsens förvaltning

Säkerhets- och trygghetsenheten uppdrag spänner över flertalet delar av det trygghetskapande och förebyggande arbetet, bland annat våldsprevention, situationell prevention och social prevention. Samarbetet mellan fältgruppen

och säkerhets- och trygghetsenheten är omfattande och sker främst på samhällsnivå genom generella insatser. Detta genom fältgruppens delaktighet i riskgruppen, sociala preventionsgruppen samt som utbildare inom skolprogrammen YAM (Youth Aware of Mental health) och ROS (Respekt och självrespekt). En organisatorisk placering inom kommunens Säkerhets- och trygghetsenhet bedöms dock, i likhet med en placering inom socialförvaltningen, kunna medföra en risk för avvaktande attityder från målgruppen när det kommer till det relationsskapande arbetet som utgör grunden i fältgruppens arbete.

Sammanfattning

Fältgruppens verksamhet har idag ett tidigt förebyggande fokus med ett salutogent arbetssätt som syftar till att främja hälsa och välbefinnande bland unga. Arbetet omfattar att uppmuntra det friska och fungerande hos den unge och gruppens arbetsmetoder stödjer hälsa, aktivitet samt ungas delaktighet och medskapande. Att tillhöra Kultur- och fritidsnämnden är i det perspektivet en fördel då flera andra funktioner inom nämndens område har samma inriktningar och omfattar verksamheter som utgör viktiga samarbetsparter för Fältgruppen.

Kultur- och fritid är också ett verksamhetsområde som ofta är positivt laddat för den berörda målgruppen och som innebär många ingångar till bärande relationer. För Fältgruppen utgör kultur- och fritidsaktiviteter ett verktyg för att skapa förtroendefulla relationer som i sin tur ger förutsättningar för att vägleda unga i behov av insatser till rätt stödinstitutioner, exempelvis ungdomsmottagningen eller socialförvaltningen.

Att flytta verksamheten innebär en risk för att det inledda utvecklingsarbetet inom Fritidsgårdsenheten tappar fart och att Fältgruppen i sin tur går miste om den kompetensutveckling som nu sker inom enheten via arbetet med chartern och KEKS-nätverket.

De båda alternativa placeringarna omfattar i sin tur risker för att ungas attityd mot Fältgruppen förändras och försvårar det relationsskapande arbetet. Fältgruppen tappar förankringen inom kultur- och fritidssektorn som idag utgör en viktig ingång till varaktiga och förtroendefulla relationer med ett stort antal av kommunens unga. Det idag framgångsrika arbetet med att röra sig mellan de olika preventiva nivåerna kan också i viss mån komma att förändras med de alternativa organisatoriska placeringarna då dessa i huvudsak är verksamma inom varsin nivå. Socialförvaltningen främst inom individ/indikerad nivå och Säkerhets- och trygghetsenheten främst inom universell/samhällsnivå.

Den nuvarande placeringen inom Kultur- och fritid bedöms vidare inte heller utgöra ett problem för den pågående samverkan med Socialförvaltningen och säkerhets- och trygghetsenheten, då denna i dagsläget enligt samtliga berörda parter fungerar mycket väl.

Därmed är slutsatsen att Fältgruppen bör förbli organisatoriskt placerad inom Kultur- och fritidsnämndens ansvarsområde och fritidsgårdsenheten.